

НИН, 16. октобар 2008.

Амерички економиста Мајкл Хадсон запито се ових дана “шта би Исус на све ово рекао”. Нама који смо одрастали са атеистичким погледом на свет ово звучи као трик којим би неко у општој буци око суноврата Волстрита желео да скрене пажњу на себе и своју памет. Али, не. Хадсонова порука спада у ред оних – све чешћих – које упозоравају да свет, пре свега западни свет и хришћанска цивилизација, данас нису суочени “само са финансијским банкротом”. Ствари су отишле много, много даље. Бесповратно, изгледа.

“Неки од нас – посебно они млађи од 60 – питали су се како је то живети епохалне догађаје о којима се може читати у књигама. Ево, ту смо. Живимо у историји, усред једне од највећих финансијски проузрокованих паника свих времена. Она је упоредива са оним великим – 1907, 1929 – и ми сада не можемо знати шта су њене последице по финансијски систем, економију и друштво у целини.” Да се ове речи, исписане пре неки дан, не могу приписати Фареду Закарији, једном од најпроминентнијих америчких мислилаца, човек би, у Србији обузетој блаженим миром усред буре, ризиковао да постане предмет опште сумње. На лицу места би му пресудио суперозбиљни поглед Боже Ђелића директно из Вашингтона, а на гувернеровом лицу би се појавио осмех који имају свеци на иконама док сажаљевају неверне Томе који би да загледају ране Боже.

И Френсис Фукујама је пре десетак дана јавио како нема више оне Америке око које се вртио читав свет. Али то није прошло код премијера Цветковића, ваздигнутог изнад профаног поретка светских односа а у празничном расположењу поводом величанствене стодневнице владе. “Што је више клевета и лажи, Волстрит нам је све дражи и дражи.” Неки наши данашњи верници у свом поверењу у Западну стену почеће да личе на Милошевића који је деведесетих хитао у Москву по помоћ генерала мртве совјетске војске. Савршени мир наших неприкосновених експерата читава намеру да нас увери да су “чикашке формуле” преписане директно из јеванђеља а да су Милтон Фридман и пријатељи саветници св. Петра на вратима раја. Нашим ТВ-екранима дефилују “зналци” који у пропаст неолибералног капитализма могу да поверују отприлике колико су млади комунисти двадесетих прошлог века “знали” да су реалистичне и грубе приче о Совјетском Савезу “непријатељска пропаганда”. Од Стиглица и Кругмана до Жижека и Караганова свима је јасно да се “стари свет” – после слома на Волстриту и хиљада милијарди долара или евра којима се затрпавају рупе нејасних дубина – више не може вратити. Он полако тоне у књиге, а иза себе оставља пустош и неизвесност из које ће се свет на начин који ником није јасан морати – извући. Понекад се чини да је Србија једино друштво на свету у коме се политичка елита “не плаши” последица тог цунамија. Наше поверење у ММФ, Светску банку, ФЕД, Немачку

државну банку, Европску банку за обнову и развој није пољуљано ни за микрон. Сва друштва су већ концентрисана на кризне интервенције.

Немачка и Француска се у пакленој журби окрећу себи, одбијају да чекају спора заседања двадесетседморице, Путин и Медведев свакодневно јављају шта чине, Швајцарска се наднела над самом собом, Словенци као “мали хрчки” покушавају да уоче курс. Ово је најсудбоноснији догађај после Другог светског рата. По логици тешких криза, сви се пре свега уздају “у се и у своје кљусе”, сви су се забавили о свом јаду...

Ми као да немамо ни намеру да имамо план. Наше стратегије које смо слупали, више се нико не сећа кад и ко зна како, могу да се сведу у две златне речи: Европска унија! Или у преводу: Бољи живот! Еден је пред том идејом бледа слика. Ми другог пута не признајемо. Чак и ако та асоцијација сада нема времена да мисли ни о себи, а камоли о нама. Иако је логично да док видају ране неће друге припуштати у своје двориште. Као бескрајни кајрон кроз наш живот последњих недеља теку изјаве Мароканаца, Бразилаца, Шпанаца, Саудијаца, Корејаца, Исланђана. Нико као ми не верује како ће ММФ – тај планетарни добротвор, угаони камен света који тоне (насловна страна “Тајма” – “Лондон тоне”) – баш њему бацити појас за спасавање.

Ми да. За неки месец. И похвалили су нас. Ваљда само нас, јер данас се нико у овој ситуацији не хвали. Сви други знају да они и немају тај појас. “Ми требамо нову стратегију”, пишу колумнисти који још имају неког кредибилитета, а ММФ није више ничији фаворит. Нова историја ће себи правити нове или потпуно измењене ММФ-ове и светске банке. У Јеванђељу по Матеју, на које се позивао Хадсон, стоји прича како је дужник, који је од господара измолио да за дуг не продају “(ње)га, жену његову и дјецу, и све што има” чим изађе на улицу “нађе једнога од својих другара који му је дужан сто гроша, и ухвативш и га дављаше говорећи: дај ми што си дужан”.

Исус би данас на Волстриту занемео. Јер, оно против чега је проповедао пре две хиљаде година и чему хришћани од тада теже покопано је дубоко: држава прашта дугове безобзирним шпекулантима, а они и даље даве несрећне мале дужнике, а они, мали дужници, убудуће ће предано пунити буует да би санирали дуг својих давитеља. Ново друштво ће, ипак, морати прокламовати друге идеале.

За Запад већи од финансијског проблем је – проблем морални. И залуд би Господ опростио Западу дугове његове, кад то друштво овакво какво је – не може да прашта. Капитализам се, као што је уочио нобеловац Мухамед Јунуз, “дегенерисао у касино”. Раскинут је “уговор с народом” на коме је деценијама подизано поверење као темељ без кога се ниједно нормално друштво не држи у равнотежи. Општи је консензус да је модел дотрајао, да се лицемерје дигло изнад јеванђеља, да су правила укинута и да на помен ферплеја свима на ум падају оне приче о курвама и поштењу. Мањевише је јасно да “вода нешто носи”, а шта – видећемо.

У филозофији се може разматрати питање да ли нешто постоји, ако смо му ми окренути леђима и не гледамо га. У економији и свакодневном животу друштава, посебно малих, то је углавном погубно. Сами смо се у то уверили после пада Берлинског зида. Сад док пада њујоршка Улица зида човек би могао помислити да је наша “способност” да не

Вода, ипак, нешто носи

Пише: Слободан Рељић

петак, 17 октобар 2008 18:14

видимо што сви виде – српски синдром. Другог одговора нема. Јер не воде нас више исти људи, ако се не рачунају остаци остатака једне велике Социјалистичке партије чији је ондашњи комсомол данас само мирођија у казану сасвим другачијих идеја и накана.